

ЧИ ПІДЛЯГАЮТЬ ОСКАРЖЕННЮ В АПЕЛЯЦІЙНОМУ ПОРЯДКУ УХВАЛИ СЛІДЧИХ СУДДІВ ПРО ВСТАНОВЛЕННЯ СТРОКІВ ЗАКІНЧЕННЯ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ: ТЕОРІЯ ТА ПРАКТИКА

У процесі дослідження доведено, що слідчий суддя з огляду на положення пунктів 18 та 19 частини 1 статті 3, частини 3 статті 26, частин 1, 2, 6 статті 28, частини 2 статті 36, частин 1, 2 статті 114 КПК України має повноваження за результатами розгляду клопотання підозрюваного, потерпілого, інших осіб, права чи інтереси яких обмежуються під час досудового розслідування, поданого в порядку частини 6 статті 28, частини 1 статті 114 КПК України, визначити строк, протягом якого слідчий, прокурор зобов'язані закінчити досудове розслідування. Констатовано, що під час реалізації слідчим суддею функцій встановлення процесуальних строків (у нашому випадку при поданні підозрюваним, потерпілим, іншими особами, права чи інтереси яких обмежуються під час досудового розслідування, клопотання в порядку частини 6 статті 28, частини 1 статті 114 КПК України та його розгляду слідчим суддею) його ухвала, якою визначено строк, протягом якого слідчий, прокурор зобов'язані закінчити досудове розслідування, оскарженню в апеляційному порядку не підлягає.

Ключові слова: встановлення строків закінчення досудового розслідування, ухвала слідчого судді, оскарження в апеляції, кримінальне провадження, розумні строки, процесуальні строки.

На сьогодні існують різні правові та наукові позиції щодо застосування норм Кримінального процесуального кодексу України (КПК України) у частині оскарження в апеляційному порядку тих ухвал слідчих суддів, які не внесено до переліку частин 1 та 2 статті 309 КПК України. З одного боку, начебто частина 3 цієї статті КПК України проливає світло на цю ситуацію, адже фактично передбачає, що означений перелік є вичерпним, жодні інші ухвали слідчого судді, крім перелічених у частинах 1 та 2 статті 309 КПК України, не можуть бути оскаржені під час досудового розслідування, а отже заперечення проти інших ухвал слідчого судді можуть бути подані під час підготовчого провадження в суді.

На практиці ситуація є дещо складнішою. Судова практика цілком виправдано розрізняє: 1) можливість і правомірність оскарження на досудовому розслідуванні в апеляційному порядку ухвал слідчих суддів, які входять до вичерпного переліку частин 1 та 2 статті 309 КПК України; 2) неможливість і неправомірність оскарження на досудовому розслідуванні в апеляційному порядку ухвал слідчих суддів, які передбачені кримінальними процесуальними нормами та не включені законодавцем до вичерпного переліку

частин 1 та 2 статті 309 КПК України (Постанова Другої судової палати Касаційного кримінального суду Верховного Суду у справі № 757/37346/18-к від 18.10.2019) [1]. Не всі науковці й практики погоджуються з такою позицією Верховного Суду та вважають, що вичерпний перелік ухвал слідчих суддів, закріплений у частинах 1 та 2 статті 309 КПК України, необхідно розширити. Таку позицію за певних обставин слід вважати виправданою та обґрунтованою; 3) можливість і правомірність оскарження на досудовому розслідуванні в апеляційному порядку ухвал слідчих суддів, які не передбачені кримінальними процесуальними нормами та, логічно, не включені законодавцем до вичерпного переліку частин 1 та 2 статті 309 КПК України (Постанова Судової палати у кримінальних справах Верховного Суду України від 12 жовтня 2017 року, справа № 5-142к(15)17) [2].

Беручи до уваги викладене вище та з позицій окресленої проблематики, потребують обґрунтованих відповідей питання щодо повноважень слідчого судді визначити строк, протягом якого прокурор зобов'язаний закінчити досудове розслідування, з огляду на положення пункту 18 частини 1 статті 3, частини 3 статті 26, частин 2, 6 статті 28, частин 1, 2 статті 114, статей 303, 308

КПК України, та чи підлягає апеляційному оскарженню таке рішення слідчого судді, за яких умов і на якій правовій підставі?

З огляду на такий стан речей авторка цієї статті поставила собі за мету спробувати на основі наявної емпірики, публікацій, дискусій та власного підходу висловити обґрунтовані судження у вигляді відповідей на наведені вище питання. У процесі дослідження сформовано авторське бачення означеної дискусії.

І. Досі дискусійним залишається питання:

Чи має слідчий суддя з огляду на положення пункту 18 частини 1 статті 3, частини 3 статті 26, частин 2, 6 статті 28, частин 1, 2 статті 114, статей 303, 308 КПК України повноваження, за результатами розгляду клопотання підозрюваного, поданого в порядку статей 28, 114 КПК України, чи скарги на дії чи бездіяльність слідчого, прокурора, поданої на підставі статті 303 КПК України, визначити строк, протягом якого прокурор зобов'язаний закінчити досудове розслідування?

Саме з таким формулюванням наявної кримінальної процесуальної проблематики в жовтні 2019 року зверталися судді Касаційного кримінального суду у складі Верховного Суду до членів Науково-консультативної ради при Верховному Суді [3] для отримання наукових висновків. Мої роздуми щодо наявного стану справ у цій царині було викладено у власному науковому висновку [4], який, звісно, не можна вважати єдино правильним чи універсальним, адже це лише авторський погляд, який, безперечно, буде критично оцінено, проте це моя спроба внести свою лепту в розв'язання означеного завдання.

Пунктом 18 частини 1 статті 3 КПК України унормовано, що слідчий суддя – суддя суду першої інстанції, до повноважень якого належить здійснення в порядку, передбаченому КПК України, судового контролю за дотриманням прав, свобод та інтересів осіб у кримінальному провадженні [5].

За такого законодавчого підходу до розуміння поняття «слідчий суддя» на шпальтах юридичних видань не вщухають наукові дискусії серед знаних процесуалістів щодо багатofункціональності діяльності слідчого судді. Наведений законодавчий підхід до формулювання поняття «слідчий суддя» не відповідає тій видовій різноманітності діяльності, яку він здійснює за вимогами КПК України, функціональній спрямованості його діяльності. З-поміж цілої низки функцій слідчого судді В. О. Попелюшко окремо виділяє таку з них, як встановлення процесуальних строків, та відмежовує її від функції судового

контролю [6, с. 149–151]. Особисто я повністю погоджуюся з таким теоретичним підходом, хоча критичних зауважень щодо такої авторської позиції вистачає. Також згідна з тим, що до функції судового контролю, серед іншого, варто включати й діяльність із розгляду скарг на дії, бездіяльність, рішення слідчого, прокурора. При цьому ці судово-контрольні повноваження завжди мають такий характер і пов'язані з оцінкою дій, бездіяльності та рішень, що вже були здійснені [7, с. 251–252].

Своєю чергою, у частині 2 статті 36 КПК України зазначено, що прокурор здійснює нагляд за додержанням законів під час проведення досудового розслідування у формі процесуального керівництва досудовим розслідуванням. Реалізуючи означену функцію, прокурор уповноважений, серед іншого, доручати слідчому, органу досудового розслідування проведення у встановлений прокурором строк слідчих (розшукових) дій, негласних слідчих (розшукових) дій, інших процесуальних дій (пункт 4 частини 2 статті 36 КПК України), а також приймати процесуальні рішення щодо продовження строків досудового розслідування за наявності підстав, передбачених КПК України (пункт 9 частини 2 статті 36 КПК України) [5].

Знову ж таки, формулювання частини 2 статті 36 КПК України є невдалим. Адже, хоча кримінально-процесуальною функцією прокурора є нагляд за додержанням законів під час проведення досудового розслідування у формі процесуального керівництва досудовим розслідуванням, але ж це не єдина його функція (наприклад, є ще й функція обвинувачення), про що я [8, с. 164; 9, с. 32–36] та інші науковці вже неодноразово зазначали.

Особисто я підтримую розподіл повноважень прокурора в досудовому розслідуванні на керівні (спрямовані на перевірку рішень і дій, що заплановані, у процесі прийняття, триваючі (не виконані)) та наглядові (спрямовані на перевірку виконаних дій та прийнятих рішень) [10, с. 14]. З огляду на наведене дії прокурора, що полягають у встановленні строку проведення слідчих (розшукових) дій, негласних слідчих (розшукових) дій, інших процесуальних дій та доручення слідчому, органу досудового розслідування їх проведення у встановлений прокурором строк, як на мене, належать до керівних, а продовження строків досудового розслідування (стаття 295 КПК України) – до наглядово-керівних. Адже для прийняття цього процесуального рішення прокурору необхідно провести «ревізію» всієї процесуальної діяльності,

яка реалізована в певному кримінальному провадженні. Припускаю, що критичних зауважень до такої авторської позиції буде вдосталь. На мою думку, на основі положень чинного КПК України не можна вести мову про таку окрему функцію прокурора, як встановлення процесуальних строків, на відміну від слідчого судді, якому така окрема функція притаманна. Більше того, вважаю, що повноваження на встановлення розумних строків досудового розслідування мають слідчий суддя та суд. Частиною 1 статті 114 КПК України лише слідчому судді та суду надано повноваження для забезпечення виконання сторонами (відповідно до пункту 19 частини 1 статті 3 КПК України прокурор належить до сторони обвинувачення) кримінального провадження вимог розумного строку, встановлювати процесуальні строки в межах граничного строку, передбаченого КПК, з урахуванням обставин, встановлених під час відповідного кримінального провадження [5].

Варто наголосити, що законодавець, ведучи мову про встановлення процесуальних строків, чітко визначає мету (забезпечення виконання вимог розумного строку), тих учасників, які цю мету забезпечують (сторони кримінального провадження), та уповноважених суб'єктів (слідчий суддя, суд) на таку діяльність.

У частині 2 статті 114 КПК України, як і в назві цієї статті, серед уповноважених суб'єктів на встановлення процесуальних строків уже згадано не лише слідчого суддю та суд, а й прокурора, але в цій частині статті 114 КПК України про розумні строки розслідування вже не йдеться (говориться про «будь-які строки»), очевидно, можна вважати, що для прокурора це строк провадження слідчих (розшукових) дій, негласних слідчих (розшукових) дій, інших процесуальних дій, який він має право встановлювати для слідчого відповідно до положень частини 2 статті 36 КПК України. У такий спосіб прокурор реалізовує свої керівні повноваження в досудовому розслідуванні, забезпечуючи виконання такої кримінальної процесуальної функції, як процесуальне керівництво досудовим розслідуванням. Строк досудового розслідування прокурором не встановлюється, а лише продовжується (пункт 9 частини 2 статті 36 КПК України). Такий стан речей, на мою думку, не вступає в протиріччя з частинами 1, 2 та 6 статті 28 КПК України. Адже там наголошено, що під час кримінального провадження кожна процесуальна дія або процесуальне рішення повинні бути виконані або прийняті в розумні строки. Розумними вважаються строки, що є

об'єктивно необхідними для виконання процесуальних дій та прийняття процесуальних рішень. Розумні строки не можуть перевищувати передбачені КПК України строки виконання окремих процесуальних дій або прийняття окремих процесуальних рішень (частина 1 статті 28 КПК України). У частині 6 цієї статті законодавець, передбачаючи право на звернення з клопотанням до прокурора, слідчого судді або суду підозрюваного, обвинуваченого, потерпілого, інших осіб, права чи інтереси яких обмежуються під час досудового розслідування, допускає здійснення як кримінального провадження, так і окремих процесуальних дій у більш короткі строки, ніж ті, що передбачені КПК України [5].

Свою чергою, частина 2 статті 28 КПК України унормовує, що «проведення досудового розслідування у розумні строки забезпечує прокурор, слідчий суддя (в частині строків розгляду питань, віднесених до його компетенції), а судового провадження – суд» [5]. Як ми бачимо, у цій частині статті 28 КПК України мова йде не про повноваження на встановлення розумних строків певними суб'єктами, а про забезпечення прокурором, слідчим суддею (в частині строків розгляду питань, віднесених до його компетенції) проведення досудового розслідування у вже встановлені розумні строки.

Висновок до першого питання. Отже, слідчий суддя відповідно до положень пунктів 18 та 19 частини 1 статті 3, частини 3 статті 26, частин 1, 2, 6 статті 28, частини 2 статті 36, частин 1, 2 статті 114 КПК України має повноваження за результатами розгляду клопотання підозрюваного, потерпілого, інших осіб, права чи інтереси яких обмежуються під час досудового розслідування, поданого в порядку частини 6 статті 28, частини 1 статті 114 КПК України, визначати строк, протягом якого слідчий, прокурор зобов'язані закінчити досудове розслідування.

Водночас варто розмежовувати означений вище порядок розгляду клопотань та порядок розгляду скарг, які подаються на досудовому провадженні в порядку статті 303 КПК України. Зокрема, можуть оскаржуватися лише належними суб'єктами, перелік яких наведено у відповідних пунктах частини 1 статті 303 КПК України, ті рішення, дії чи бездіяльність слідчого або прокурора, які передбачені в пунктах частини 1 цієї статті. Серед таких рішень у пункті 9¹ частини 1 статті 303 КПК України зазначено рішення прокурора про відмову в задоволенні скарги на недотримання розумних строків слідчим, прокурором під час досудового розслідування (це рішення прокурора про відмову в задоволенні скарги

на недотримання розумних строків слідчим, прокурором під час досудового розслідування може бути прийняте прокурором вищого рівня (частина 1 статті 308 КПК України) на виконання положень частини 2 статті 308 КПК України). Таку скаргу має право подати особа, якій відмовлено в задоволенні скарги, її представник, законний представник чи захисник. За результатами розгляду такої скарги слідчий суддя, відповідно до пунктів 1, 3 частини 2 статті 307 КПК України, має право скасувати рішення прокурора та зобов'язати вчинити певну дію [5].

II. Чи підлягає апеляційному оскарженню рішення слідчого судді за результатами розгляду таких клопотань чи скарг? Якщо так, то за яких умов і на якій правовій підставі?

Варто зазначити, що, серед іншого, у чинному КПК України законодавець розмежував у частинах 1, 2 та 3 статті 392 судові рішення, які можуть бути оскаржені в апеляційному порядку.

До судових рішень, які були ухвалені судами першої інстанції і не набрали законної сили та можуть бути оскаржені в апеляційному порядку, належать такі:

1) вироки, крім випадків, передбачених статтею 394 КПК;

2) ухвали про застосування чи відмову в застосуванні примусових заходів медичного або виховного характеру;

3) інші ухвали у випадках, передбачених КПК [5].

Цей перелік не можна вважати вичерпним з огляду на виклад законодавцем пункту третього частини 1 статті 392 КПК України. Водночас однією з домінуючих ознак для об'єднання цих трьох пунктів в одну частину статті 392 КПК України вважаю те, що всі судові рішення, які входять до переліку трьох пунктів частини 1 статті 392 КПК України, не можуть стосуватися стадії досудового розслідування, яка є першою серед інших стадій кримінального провадження.

Своєю чергою, частина 3 статті 392 КПК України стосується тих судових рішень, які є ухвалами слідчого судді та можуть бути оскаржені в апеляційному порядку (вказівка на те, що оскарження ухвал слідчого судді здійснюється в апеляційному порядку, міститься й у статті 310 КПК України).

Перелік таких ухвал слідчого судді закріплено у статті 309 КПК України, він є вичерпним (це моя наукова позиція, яку підтримують не всі науковці) та стосується першої стадії кримінального провадження – досудового розслідування (це дві основні, але не єдині відмінності між судовими рішеннями, які містяться в частинах 1

та 3 статті 392 КПК України), що впливає з аналізу положень статті 309 КПК України.

Проведеним мною дослідженням судової практики встановлено, що слід розрізняти 1) можливість і правомірність оскарження на досудовому розслідуванні в апеляційному порядку ухвал слідчих суддів, які входять до вичерпного переліку частин 1 та 2 статті 309 КПК України; 2) неможливість і неправомірність оскарження на досудовому розслідуванні в апеляційному порядку ухвал слідчих суддів, які передбачені кримінальними процесуальними нормами та не включені законодавцем до вичерпного переліку частин 1 та 2 статті 309 КПК України (ВС/ККС № 757/37346/18-к від 18.10.2019 та ін.); 3) можливість і правомірність оскарження на досудовому розслідуванні в апеляційному порядку ухвал слідчих суддів, які не передбачені кримінальними процесуальними нормами та, що логічно, не включені законодавцем до вичерпного переліку частин 1 та 2 статті 309 КПК України (такий правовий висновок викладено в постанові Судової палати у кримінальних справах Верховного Суду України від 12 жовтня 2017 року: «...у разі постановлення слідчим суддею ухвали, що не передбачена кримінальними процесуальними нормами, до яких відсилають положення частини третьої статті 309 КПК, суд апеляційної інстанції не вправі відмовити у перевірці її законності, посилаючись на приписи частини четвертої статті 399 КПК. Право на апеляційне оскарження такого судового рішення підлягає забезпеченню на підставі пункту 17 частини першої статті 7 та частини першої статті 24 КПК, які його гарантують, з огляду на положення частини шостої статті 9 КПК, яка встановлює, що у випадках, коли положення КПК не регулюють або неоднозначно регулюють питання кримінального провадження, застосовуються загальні засади кримінального провадження, визначені частиною першою статті 7 КПК» [2].

У розглядуваному ж нами випадку йдеться про ситуацію, окреслену в попередньому абзаці в пункті за номером два, а саме про неможливість і неправомірність оскарження на досудовому розслідуванні в апеляційному порядку ухвал слідчих суддів, які передбачені кримінальними процесуальними нормами, слідчі судді є повноважними на їх прийняття, та вони не включені законодавцем до вичерпного переліку частин 1 та 2 статті 309 КПК України. Стосовно цього Друга судова палата Касаційного кримінального суду Верховного Суду своєю постановою від 18 жовтня 2019 року вирішила, що така ухвала слідчого судді (про встановлення строків

закінчення досудового розслідування) була прийнята відповідно до статті 114 КПК України, слідчий суддя був повноважним на її прийняття. Отже, приймаючи таке процесуальне рішення, суддя не виходить за межі своїх повноважень та діє в рамках КПК України, тому загалом ухвали слідчих суддів, постановлені в порядку статей 28, 114 КПК України, окремому апеляційному оскарженню відповідно до положень статті 309 КПК України не підлягають [1].

Варто вказати, що такий підхід та спосіб вирішення означеної проблематики в практичній діяльності підтримують не всі суб'єкти. Наприклад, є думка, що ухвали слідчих суддів про встановлення строків закінчення досудового розслідування є такими, що не передбачені КПК України, а відтак – відмова у відкритті апеляційного провадження на підставі частини 4 статті 399 КПК України суперечить загальним засадам кримінального провадження, закріпленим у статтях 19, 124, 129 Конституції України та статтях 7, 9, 24 КПК України, зокрема щодо забезпечення права на оскарження процесуальних рішень [1]. Саме такої позиції дотримувався прокурор, подаючи касаційну скаргу до Верховного Суду в провадженні № 51-1329 кмп19, однак Друга судова палата Касаційного кримінального суду Верховного Суду своєю постановою від 18 жовтня 2019 року таку позицію прокурора не сприйняла та навела відповідне власне тлумачення щодо наявних за КПК України повноважень у слідчого судді ухвалювати процесуальні рішення про встановлення строків закінчення досудового розслідування [1]. Така правова позиція суду, на мою думку, є логічною та виправданою.

Наукові кола теж неоднозначно реагують на розглядану проблематику, і це є виправданим, адже вмотивована, толерантна наукова дискусія, серед іншого, є запорукою зважених кроків на шляху удосконалення чинного кримінального процесуального законодавства. Зокрема, І. В. Гловюк зауважила надто обмежений перелік ухвал слідчого судді, котрі законодавець передбачив у частинах 1-2 статті 309 КПК України та які можуть бути оскаржені в апеляційному порядку на досудовому розслідуванні, з чим я повністю погоджуюся [11, с. 202–206]. Н. Р. Бобечко цілком аргументовано вважає, що конституційні норми не встановлюють обмеження права на подання апеляційної скарги, на відміну від права на касаційне оскарження. Крім того, відповідно до частини 2 статті 24 КПК України гарантується право на перегляд вироку, ухвали суду, що стосується прав, свобод чи інтересів особи, судом вищого рівня, незалежно від того, чи брала така

особа участь у судовому розгляді. З цього положення простежується єдиний критерій для визначення того, чи підлягає судове рішення оскарженню, – таке рішення має стосуватися інтересів особи [12, с. 39]. До таких ухвал слідчого судді, які, на думку цього науковця, підлягають апеляційному оскарженню, варто віднести ухвали про повне або часткове скасування арешту майна, постановлені за правилами статті 174 КПК України, а також ухвали щодо скарги, поданої в порядку статті 206 КПК України. Тому Н. Р. Бобечко вважає редакцію статті 309 КПК України такою, що суперечить наведеним вище положенням, які визнані засадами кримінального провадження [12, с. 39]. До того ж вказаний науковець у означеній вище публікації не веде мови про наявність чи відсутність повноважень у слідчого судді ухвалювати процесуальні рішення про встановлення строків закінчення досудового розслідування, і це зрозуміло та логічно, зважаючи на тематику публікації, а саме: «Правові позиції об'єднаної палати Касаційного кримінального суду та Великої Палати Верховного Суду у сфері кримінального провадження». Вважаю, що наявність повноважень на прийняття певних процесуальних рішень – це одне з першочергових питань, яке варто з'ясувати в ланцюжку до розуміння стану справ із можливістю оскарження в апеляційному порядку ухвал слідчих суддів, що постановлені на досудовому розслідуванні та відсутні у вичерпному переліку частин 1-2 статті 309 КПК України. Як на мене, такий теоретичний підхід відповідає правовим позиціям Верховного Суду (до 2017 р. – Верховного Суду України).

«У аспекті ухвал, які підлягають оскарженню та перевірі в апеляційному порядку, Верховний Суд сформулював цікаву позицію, що у разі посилення скажника на те, що ухвала слідчого судді постановлена поза межами повноважень слідчого судді, суд апеляційної інстанції має з'ясувати ці обставини, а не відмовляти у відкритті апеляційного провадження, обмежившись формальним посиланням на статті 309, 399 КПК України [13], виходячи з того, що право на апеляційне оскарження такого судового рішення підлягає забезпеченню на підставі пункту 17 частини 1 статті 7 та частини 1 статті 24 КПК України [14]», – небезпідставно зазначила у своєму виступі на Всеукраїнській науково-практичній конференції у Львівському національному університеті імені Івана Франка І. В. Гловюк [11, с. 202].

Висновок до другого питання. Як ми бачимо, у наведеному в частинах 1-2 статті 309 КПК України переліку ухвал слідчого судді, які можуть бути оскаржені під час досудового

розслідування в апеляційному порядку, немає ухвали слідчого судді, якою встановлено строк для проведення досудового розслідування та для прийняття прокурором одного з передбачених частиною 1 статті 283 КПК України процесуальних рішень у кримінальному провадженні, тобто ухвали слідчого судді, якою визначено строк, протягом якого слідчий, прокурор зобов'язані закінчити досудове розслідування.

Вважаю, що в цій ситуації потрібно керуватися частиною 4 статті 399 КПК, а саме: суддя-доповідач відмовляє у відкритті провадження, якщо апеляційна скарга подана на судові рішення, яке не підлягає оскарженню в апеляційному порядку, адже з'ясовано, що слідчий суддя має повноваження своєю ухвалою встановлювати строк проведення (закінчення) досудового розслідування.

Водночас у іншому випадку, коли йдеться про залишення без руху апеляційної скарги на ухвалу слідчого судді (тобто розглядається можливість застосування чи незастосування частини 1 статті 399 КПК України), вважаю, що норми частини 1 статті 399 КПК України не поширюються на всі судові рішення, апеляційне оскарження яких передбачене статтею 392 КПК України. Частина 1 статті 399 КПК України стосується лише тих із них, що перелічені в частинах 1 та 2 статті 392 КПК України, і не охоплює ухвали слідчого судді (частина 3 статті 392 КПК України) з огляду, зокрема, й на обмежені строки розгляду апеляційних скарг на вказані рішення. Вважаю, що не суперечить теоретичним положенням визнання спеціальними норм статті 422 КПК України щодо частини 3 статті 392 КПК України, які належить застосовувати у разі апеляційного оскарження ухвал слідчих суддів та які обумовлюють відповідний порядок перевірки в апеляційному порядку цих видів судових рішень і унеможливають процедуру залишення апеляційних скарг без руху (стаття 399 КПК України) (власний науковий висновок за зверненням у справі № 51-5496км18 із реєстраційним вхідним номером Верховного Суду 300/0/26-19 від 07.06.2019).

Якщо ж вести мову про порядок розгляду скарг, які подаються на досудовому провадженні в порядку статті 303 КПК України (у висновках до першого питання я вже акцентувала увагу на розмежуванні двох різних порядків, зокрема 1) подання в порядку частини 6 статті 28, частини 1 статті 114 КПК України та розгляду клопотання підозрюваного, потерпілого, інших осіб, права чи інтереси яких обмежуються під час досудового розслідування, та 2) оскарження

в порядку статті 303 КПК України), то підлягають застосуванню положення частини 3 статті 307 КПК України, якою встановлено заборону на оскарження, зокрема ухвала слідчого судді за результатами розгляду скарги на рішення, дію чи бездіяльність слідчого чи прокурора не може бути оскаржена, окрім ухвали про відмову в задоволенні скарги на постанову про закриття кримінального провадження, скарги на відмову слідчого, прокурора в задоволенні клопотання про закриття кримінального провадження з підстав, визначених пунктом 9¹ частини 1 статті 284 КПК України, про скасування повідомлення про підозру та відмову в задоволенні скарги на повідомлення про підозру (частина 3 статті 307 із змінами, внесеними згідно із Законами № 2147-VIII від 03.10.2017, – зміни не мають зворотної дії в часі та застосовуються до справ, щодо яких відомості про кримінальне правопорушення внесено в Єдиний реєстр досудових розслідувань після введення в дію цих змін – див. пункт 4 § 2 розділу 4 Закону № 2548-VIII від 18.09.2018) [5].

Висновки

1. Діяльність слідчого судді є багатофункціональною. Законодавчий підхід до формулювання поняття «слідчий суддя» не відповідає функціональній спрямованості його діяльності. Серед цілої низки функцій слідчого судді слід розрізняти встановлення процесуальних строків та судовий контроль (до якого, зокрема, варто включати й діяльність із розгляду скарг на дії, бездіяльність, рішення слідчого, прокурора).

На основі положень чинного КПК України, на мою думку, не можна вести мову про таку окрему функцію прокурора, як встановлення процесуальних строків, на відміну від слідчого судді, якому така окрема функція притаманна. Більше того, вважаю, що повноваження на встановлення розумних строків досудового розслідування мають слідчий суддя та суд.

У частині 2 статті 28 КПК України йдеться не про повноваження на встановлення розумних строків певними суб'єктами, а про забезпечення прокурором, слідчим суддею (в частині строків розгляду питань, віднесених до його компетенції) проведення досудового розслідування у вже встановлені розумні строки.

Слідчий суддя відповідно до положень пунктів 18 та 19 частини 1 статті 3, частини 3 статті 26, частин 1, 2, 6 статті 28, частини 2 статті 36, частин 1, 2 статті 114 КПК України має повноваження за результатами розгляду клопотання

підозрюваного, потерпілого, інших осіб, права чи інтереси яких обмежуються під час досудового розслідування, поданого в порядку частини 6 статті 28, частини 1 статті 114 КПК України, визначати строк, протягом якого слідчий, прокурор зобов'язані закінчити досудове розслідування.

Водночас варто розмежовувати означений вище порядок розгляду клопотань та порядок розгляду скарг, які подаються на досудовому провадженні в порядку статті 303 КПК України. Зокрема, можуть оскаржуватися лише належними суб'єктами, перелік яких наведено у відповідних пунктах частини 1 статті 303 КПК України, ті рішення, дії чи бездіяльність слідчого або прокурора, які передбачені в пунктах частини 1 цієї статті. Серед таких рішень у пункті 9¹ частини 1 статті 303 КПК України зазначено рішення прокурора про відмову в задоволенні скарги на недотримання розумних строків слідчим, прокурором під час досудового розслідування (це рішення прокурора про відмову в задоволенні скарги на недотримання розумних строків слідчим, прокурором під час досудового розслідування може бути прийняте прокурором вищого рівня (частина 1 статті 308 КПК України) на виконання положень частини 2 статті 308 КПК України). Таку скаргу має право подати особа, якій відмовлено в задоволенні скарги, її представник, законний представник чи захисник (частину 1 статті 303 доповнено пунктом 9¹ згідно із Законом № 2213-VIII від 16.11.2017). За результатами розгляду такої скарги слідчий суддя, відповідно до пунктів 1, 3 частини 2 статті 307 КПК України, має право скасувати

рішення прокурора та зобов'язати вчинити певну дію. Таким чином слідчий суддя реалізує функцію судового контролю.

2. Під час реалізації слідчим суддею функції встановлення процесуальних строків (у нашому випадку при поданні підозрюваним, потерпілим, іншими особами, права чи інтереси яких обмежуються під час досудового розслідування, клопотання в порядку частини 6 статті 28, частини 1 статті 114 КПК України та його розгляду слідчим суддею) його ухвала, якою визначено строк, протягом якого слідчий, прокурор зобов'язані закінчити досудове розслідування, оскарженню в апеляційному порядку не підлягає, оскільки її немає в переліку, наведеному в частинах 1-2 статті 309 КПК України, тобто в переліку ухвал слідчого судді, які можуть бути оскаржені під час досудового розслідування в апеляційному порядку. Водночас така ухвала слідчого судді належить до його повноважень та передбачена чинним КПК України, тому й не підпадає під розуміння тих ухвал слідчого судді, про які йде мова в постанові Судової палати у кримінальних справах Верховного Суду України від 12 жовтня 2017 року № 5-142кк(15)17.

Вважаю, що в цій ситуації треба керуватися частиною 4 статті 399 КПК України, а саме: суддя-доповідач відмовляє у відкритті провадження, якщо апеляційна скарга подана на судові рішення, яке не підлягає оскарженню в апеляційному порядку, адже з'ясовано, що слідчий суддя має повноваження своєю ухвалою встановлювати строк проведення (закінчення) досудового розслідування та не діє за межами наданих йому повноважень.

Список використаної літератури

1. Постанова Другої судової палати Касаційного кримінального суду Верховного Суду у справі № 757/37346/18-к від 18.10.2019. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/C010485> (дата звернення: 03.03.2020).
2. Постанова Судової палати у кримінальних справах Верховного Суду України у справі № 5-142кк(15)17 від 12.10.2017. URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/V5170757.html (дата звернення: 03.03.2020).
3. Звернення у справі № 51-1329км19 із реєстраційним вхідним номером Верховного Суду 483/0/26-19 від 03.10.2019. 3 с.
4. Басиста І. Чи має слідчий суддя повноваження за результатами розгляду клопотання підозрюваного чи скарги на дії чи бездіяльність слідчого, прокурора визначати строк, протягом якого прокурор зобов'язаний закінчити досудове розслідування та можливості (неможливості) оскарження в апеляційному порядку ухвали слідчого судді, яка не передбачена кримінальним процесуальним законом від 18.10.19 : Науковий висновок члена Науково-консультативної ради при Верховному Суді д.ю.н., професора Ірини Басистої з питань. 15 с.
5. Кримінальний процесуальний кодекс України : документ 4651-VI, редакція від 16.01.2020. База даних «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17> (дата звернення: 03.03.2020).
6. Попелюшко В. О. Слідчий суддя у кримінальному провадженні: процесуальний статус та процесуальні функції. *Право України*. 2013. № 12. С. 149–151.
7. Гловюк І. В. Кримінально-процесуальні функції: теорія, методологія та практика реалізації на основі положень Кримінального процесуального кодексу України 2012 року : монографія. Одеса : Юридична література, 2015. 712 с.
8. Басиста І. В. Досвід чинності КПК України та шляхи його удосконалення. *Реформи законодавства України в умовах євроінтеграції: матеріали VI Всеукр. наук.-теор. конф. (30 жовтня 2014 р.)*. Київ : НАВС, 2014. Ч. 1. С. 164.
9. Басиста І. В. Чи існують питання щодо конституційності окремих положень КПК України. *Матеріали наукового семінару «Сучасний конституціоналізм: проблеми теорії та практики» (21 червня 2019 р.)*. Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ, 2019. С. 32–36.
10. Мірковець Д. М. Керівництво досудовим слідством у кримінальному процесі України : автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09. Дніпропетровськ : Дніпропетр. держ. ун-т внутр. справ, 2012. 19 с.
11. Гловюк І. В. Окремі питання перевірки ухвал слідчих суддів у апеляційному порядку у практиці Верховного Суду. *Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції з нагоди 20-річчя кафедри кримінального процесу*

- і криміналістики Львівського національного університету імені Івана Франка (24 січня 2020 р.)*. Львів : Львівський національний університет імені Івана Франка, 2020. С. 202–207.
12. Бобченко Н. Р. Правові позиції об'єднаної палати Касаційного кримінального суду та Великої Палати Верховного Суду у сфері кримінального провадження. *Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції з нагоди 20-річчя кафедри кримінального процесу і криміналістики Львівського національного університету імені Івана Франка (24 січня 2020 р.)*. Львів : Львівський національний університет імені Івана Франка, 2020. С. 33–44.
 13. Постанова Касаційного кримінального суду Верховного Суду у справі № 285/1673/17 від 13 вересня 2018 року. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/76822780> (дата звернення: 03.03.2020).
 14. Постанова Касаційного кримінального суду Верховного Суду у справі № 642/831/18 від 15 листопада 2018 року. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/77969039> (дата звернення: 03.03.2020).

References

1. Postanova Druhoi sudovoi palaty Kasatsiinoho kryminalnoho sudu Verkhovnoho Sudu u spravi № 757/37346/18-k vid 18.10.2019 [Ruling of the Second Court Chamber of the Cassation Criminal Court of the Supreme Court in Case No. 757/37346/18-k as of October 18, 2019]. <https://ips.ligazakon.net/document/C010485> [in Ukrainian].
2. Postanova Sudovoi palaty u kryminalnykh spravakh Verkhovnoho Sudu Ukrainy u spravi № 5-142ks(15)17 vid 12.10.2017 [Ruling of the Court Chamber for criminal cases of the Supreme Court of Ukraine as of October 12, 2017, in Case No. 5-142ks(15)17]. http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/VS170757.html [in Ukrainian].
3. Zvernennia u spravi № 51-1329km19 iz reiestratsiynym vkhidnym nomerom Verkhovnoho Sudu 483/0/26-19 vid 3.10.2019 [Appeal in Case No. 51-1329km19 with the Supreme Court's registration entry number 483/0/26-19 dated 3/10/2019] [in Ukrainian].
4. Basysta, I. (2019a). Chy maie slidchyi suddia povnovazhennia za rezultatamy rozghliadu klopotannia pidozriuvanoho chy skarhy na dii chy bezdiialnist slidchoho, prokurora vyznachaty strok, protiahom yakoho prokuror zoboviazanyi zakinchty dosudove rozsliduvannia ta mozhlyvosti (nemozhlyvosti) oskartzhennia v apeliatsiynomu poriadku ukhvaly slidchoho suddi, yaka ne peredbachena kryminalnym protsesualnym zakonom vid 18.10.19 : Naukovyi vysnovok chlena Naukovokonsultativnoi rady pry Verkhovnomu Sudi d.yu.n., profesora Iryny Basystoi z pytan [Does the investigating judge have the authority to determine the term within which the prosecutor is obliged by the results of consideration of the suspect's complaint or the complaint about the actions or omissions of the investigator; to complete the pre-trial investigation and the possibility (inability) to appeal on the order of the investigating judge, which is not provided by the criminal procedural law: Opinion of a member of the Scientific Advisory Board of the Supreme Court, Doctor of Law, Professor Iryna Basysta on the questions] [in Ukrainian].
5. Kryminalnyi protsesualnyi kodeks Ukrainy [The Criminal Procedural Code of Ukraine of April 13, 2012]: document 4651-VI, edited from 16.01.2020. zakon.rada.gov.ua. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17> [in Ukrainian].
6. Popelyushko, V. (2013). Slidchyi suddia u kryminalnomu provadzheni: protsesualnyi status ta protsesualni funktsii [Investigating judge in criminal proceedings: procedural status and procedural functions]. *Pravo Ukrainy – Law of Ukraine*, 12, 149–151 [in Ukrainian].
7. Glovyuk, I. V. (2015). *Kryminalno-protsesualni funktsii: teoriia, metodolohiia ta praktyka realizatsii na osnovi polozhen Kryminalnoho protsesualnoho kodeksu Ukrainy 2012 roku [Criminal Procedural Functions: Theory, Methodology and Practice of Implementation Based on the Provisions of the Criminal Procedure Code of Ukraine 2012]*. Odesa: Legal Literature [in Ukrainian].
8. Basysta, I. V. (2014). Dosvid chynnosti KPK Ukrainy ta shliakhy yoho udoskonalennia [Experience of the Criminal Procedural Code of Ukraine and its ways of improvement]. In *Reformy zakonodavstva Ukrainy v umovakh yevrointehratsiyi: materialy VI Vseukr. nauk.-teor. konferentsiyi [Reforms of the legislation of Ukraine in the conditions of European integration: materials conference]* (Part 1, p. 164). Kyiv: NAIIA [in Ukrainian].
9. Basysta, I. V. (2019b). Chy isnuut pytannia shchodo konstytutsiynosti okremykh polozhen KPK Ukrainy [Are there any questions regarding the constitutionality of certain provisions of the Criminal Procedural Code of Ukraine]. In *Materialy naukovo seminaru "Suchasnyi konstytutsionalizm: problemy teorii ta praktyky" [Materials of a scientific seminar "Contemporary constitutionalism: problems of theory and practice"]* (pp. 32–36). Lviv [in Ukrainian].
10. Mirkovets, D. M. (2012). Kerivnytstvo dosudovym slidstvom u kryminalnomu protsesi Ukrainy [The management of pre-trial investigation in the criminal process of Ukraine]. *Extended abstract of candidate's thesis*. Dnipropetrovsk [in Ukrainian].
11. Glovyuk, I. V. (2020). Okremi pytannia perevirky ukhval slidchykh suddiv u apeliatsiynomu poriadku u praktytsi Verkhovnoho Sudu [Selected issues of verifying judgments of investigating judges in appellate in the Supreme Court's practice]. In *Materialy Vseukrainskoyi nauково-praktychnoyi konferentsiyi z nahody 20-richchya kafedry kryminalnoho protsesu i kryminalistyky Lvivskoho natsionalnoho universytetu imeni Ivana Franka [All-Ukrainian scientific and practical conference at Ivan Franko National University of Lviv]* (pp. 202–207). Lviv: Ivan Franko National University of Lviv [in Ukrainian].
12. Bobechko, N. R. (2020). Pravovi pozyttsii obiednanoi palaty Kasatsiinoho kryminalnoho sudu ta Velykoi Palaty Verkhovnoho Sudu u sferi kryminalnoho provadzhenia [Legal positions of the Joint Chamber of the Criminal Court of Cassation and the Grand Chamber of the Supreme Court in the field of criminal proceedings]. In *Materialy Vseukrainskoyi nauково-praktychnoyi konferentsiyi z nahody 20-richchya kafedry kryminalnoho protsesu i kryminalistyky Lvivskoho natsionalnoho universytetu imeni Ivana Franka [All-Ukrainian scientific and practical conference at Ivan Franko National University of Lviv]* (pp. 33–44). Lviv: Ivan Franko National University of Lviv [in Ukrainian].
13. Postanova Kasatsiinoho kryminalnoho sudu Verkhovnoho Sudu u spravi № 285/1673/17 vid 13.09.2018 [Ruling of the Cassation Criminal Court of the Supreme Court in Case No. 285/1673/17 of September 13 2018]. <https://reyestr.court.gov.ua/Review/76822780> [in Ukrainian].
14. Postanova Kasatsiinoho kryminalnoho sudu Verkhovnoho Sudu u spravi № 642/831/18 vid 15.11.2018 [Ruling of the Cassation Criminal Court of the Supreme Court in Case No. 642/831/18 of November 15 2018]. <https://reyestr.court.gov.ua/Review/77969039> [in Ukrainian].

Iryna Basysta

ARE JUDGMENTS OF INVESTIGATING JUDGES ON SETTING DEADLINES FOR PRE-TRIAL INVESTIGATIONS SUBJECT TO APPEALS: THEORY AND PRACTICE

Currently, there are varying legal and academic positions regarding application of the norms of the Code of Criminal Procedure of Ukraine that address appeals on investigating judges' judgments not included in the list in parts 1 and 2, Article 309 of the Code of Criminal Procedure of Ukraine. Ostensibly, part 3 of this article of the Code of Criminal Procedure of Ukraine sheds light on this situation, as it actually stipulates that the mentioned list is exhaustive, and no other judgments of an investigating judge, other than listed in parts 1 and 2 of Article 309 of the Code of Criminal Procedure of Ukraine, may be appealed against during a pre-trial investigation, and, correspondingly, objections against other judgments of an investigating judge can be filed during the preliminary procedure in the court.

In practice, the situation is somewhat more complicated. The court practice justifiably differentiates between: 1) possibility and legality of lodging in the pre-trial investigation an appeal against investigating judges' judgments that are listed in the exhaustive list in parts 1 and 2 of Article 309 of the Code of Criminal Procedure of Ukraine; 2) impossibility and illegality of lodging in the pre-trial investigation an appeal against investigating judges' judgments that are stipulated in the criminal procedural norms and are not included by the legislator to the exhaustive list in parts 1 and 2 of Article 309 of the Code of Criminal Procedure of Ukraine (Ruling of the Second Court Chamber of the Cassation Criminal Court of the Supreme Court No. 757/37346/18-к as of October 18, 2019); 3) possibility and legality of lodging in the pre-trial investigation an appeal against investigating judges' judgments that are not stipulated in the criminal procedural norms and, justifiably, not included by the legislator into the exhaustive list in parts 1 and 2 of Article 309 of the Code of Criminal Procedure of Ukraine (Ruling of the Court Chamber for criminal cases of the Supreme Court of Ukraine as of October 12, 2017, No. 5-142кк(15)17).

Based on the overview of the issues described above, justified responses are required to clarify the power of an investigating judge to set the deadline for the prosecutor to complete a pre-trial investigation, considering the provisions of clause 18, part 1, Article 3, part 3 of Article 26, parts 2 and 6 of Article 28, parts 1 and 2 of Article 114, and Articles 303, 308 of the Code of Criminal Procedure of Ukraine, and whether such resolution of the investigating judge can be appealed against, under what conditions, and on what legal ground?

In the process of the research, the author's opinion was expressed on the discussion in question, in particular, it was proven that the investigating judge, considering provisions of clauses 18 and 19, part 1, Article 3, part 3 of Article 26, parts 1, 2, 6 of Article 28, part 2 of Article 36, parts 1, 2 of Article 114 of the Criminal Code of practice of Ukraine, has powers, based on the results of the consideration of a solicitation of the suspect, complainant, other people whose rights or interests are being limited during the pre-trial investigation, filed under the procedure described in part 6 of Article 28, part 1 of Article 114 of the Code of Criminal Procedure of Ukraine to set the deadline, before which the investigator, the prosecutor, must finish their pre-trial investigation. It is stated that when the investigating judge uses his/her function of setting procedural deadlines (in our case, when the suspect, the complainant, or other people, whose rights or interests are being limited during the pre-trial investigation, file a solicitation as described in part 6 of Article 28, part 1 of Article 114 of the Code of Criminal Procedure of Ukraine, and when the investigating judge considers this solicitation) his/her judgment that sets the deadline binding for investigator, prosecutor, for finishing the pre-trial investigation, may not legally be complained against on appeal.

Keywords: pre-trial investigation deadline setting, investigating judge judgment, appeal, criminal investigation, reasonable term, procedural term.

Матеріал надійшов 02.02.2020